

2026-06-19 Nr. NV-1697

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-26-558(2), 26-559(2), 26-560(2) TAIS-26-4409(3), 26-4410(3), 26-4411(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ VALSTYBINIUS GAMTOS IŠTEKLIUS ĮSTATYMO NR. I-1163 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 12 IR 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ ĮSTATYMO NR. VIII-1183 6, 7, 10 IR 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (TOLIAU – ĮSTATYMŲ PROJEKTAI)		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	Aplinkos ministerija	<i>Pasirenkama</i> ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Projektai parengti siekiant spręsti praktikoje kylančias problemas dėl mokesčio už valstybinius gamtos išteklius taikymo, su juo susijusių mokestinių ginčų nagrinėjimo ir aplinkosauginių mokesčių įstatymų paaiškinimų rengimo tvarkos:

- Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatymo (toliau – MUVGIĮ) tikslas neapima savivaldybių patiriamų kaštų, susijusių su išteklių naudojimo jų teritorijoje neigiamu poveikiu aplinkai, kompensavimo;
- nėra aiškiai reglamentuota, ar pritaikius ekonominę sankciją už nedeklaruotą ar be leidimo išgautą išteklių kiekį, mokesčio mokėtojui išlieka pareiga sumokėti mokestį už valstybinius gamtos išteklius;
- trūksta ikiteisminio ginčų nagrinėjimo (nenustatytas teisinis reglamentavimas dėl mokesčio už valstybinius gamtos išteklius ginčų ikiteisminio nagrinėjimo, užtikrinančio galimybę mokesčių mokėtojams iki kreipimosi į teismą ginti savo teises pasinaudojant greita, paprasta ginčų nagrinėjimo tvarka specializuotoje institucijoje);
- MUVGIĮ nustatyta išimtis, kai mokesčio už valstybinius gamtos išteklius objektu nelaikomi angliavandeniliai ir durpės, naudojamos gydymo įstaigose (angliavandenilių išteklių mokestis reglamentuotas Angliavandenilių išteklių mokesčio įstatymu, o MUVGIĮ įtvirtinta išimtis yra perteklinė ir sukuria teisinį neaiškumą; gydymo įstaigose naudojamų durpių gavėjų atleidimas nuo mokesčio yra teisiškai nepagrįstas, nes mokestinę prievolę sieja su išteklių vartojimo tikslu, o ne su jų gavybos neigiamu poveikiu aplinkai – tai mažina aplinkos apsaugai taikomos ekonominės priemonės efektyvumą ir yra vertinama kaip aplinkai kenksminga subsidija);
- nenustatyti mokesčio tarifai priesmėliui, priemoliui, nors rinkoje šioms naudingosioms iškasenoms yra paklausa;

įstatymų paaiškinimus turėtų teikti ir skelbti mokesčius faktiškai administruojanti įgaliota institucija (analogiškai VMI praktikai), o ne politikos formavimą vykdančios Aplinkos ar Žemės ūkio ministerijos.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Įstatymų projektais numatoma:

1. patikslinti MUVGIĮ tikslą, įtraukiant savivaldybių išlaidas aplinkos apsaugai, susijusias su išteklių gavyba, ir suderinant jį su faktiniu lėšų įskaitymo mechanizmu;
2. patikslinti mokesčių už valstybinius gamtos išteklius administravimo tvarką, aiškiai nustatant, kad ekonominės sankcijos skyrimas neatleidžia nuo pareigos sumokėti patį mokestį, ir nuosekliai, aiškiai sankcijų skyrimo tvarką;
3. išplėsti ikiteisminio mokestinių ginčų nagrinėjimo apimtį, sudarant sąlygas ginčus dėl mokesčio už valstybinius gamtos išteklius nagrinėti Mokestinių ginčų komisijoje, – tai mokesčio mokėtojams užtikrins greitesnį ir pigesnį procesą;
4. panaikinti neefektyvias išimtis, apmokestinant bendrąja tvarka visas durpes, nepriklausomai nuo jų naudojimo tikslo, ir atsisakant perteklinės nuostatos dėl angliavandenilių, kurių apmokestinimą reglamentuoja specialūs Angliavandenilių išteklių mokesčio įstatymas;
5. papildyti apmokestinamų naudingųjų išteklių sąrašą, įtraukiant priesmėlį, priemolį (nustatant 0,30 Eur/m³ tarifą), – taip siekiama užtikrinti racionalią ir efektyvią išteklių gavybą eksploatuojant karjerus;
6. stiprinti prevenciją, užtikrinti Viešojo administravimo įstatyme įtvirtinto ūkio subjektų veiklos priežiūros metodinės pagalbos teikimo principo įgyvendinimą, nustatant, kad aplinkosauginių mokesčių įstatymų apibendrintus paaiškinimus, pasikonsultavusi su visuomene, teiks ir skelbs šiuos mokesčius administruojanti aplinkos ministro įgaliota institucija – Aplinkos apsaugos departamentas ar žemės ūkio ministro įgaliota institucija – Valstybės įmonė Žemės ūkio duomenų centras.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

PAPILDOMŲ LĖŠŲ POREIKIS ☒ Taip ☐ Ne

Priėmus Įstatymų projektus, jiems įgyvendinti reikės vienkartinį lėšų informacinėms sistemoms pritaikyti (2000-3000 Eur). Valstybinės mokesčių inspekcijos Elektroninio deklaravimo informacinei sistemai pritaikyti, kad joje Mokesčio už naudingąsias iškasenas, vandenį ir gruntą deklaracijos KIT708 formoje ir jos papildomo lapo KIT708P formoje būtų galima deklaruoti naujų nustatytų išteklių priesmėlio, priemolio duomenis.

Prognozuojama, kad, panaikinus išimtį durpėms naudojamoms gydymo įstaigose, kiekvienais mokestiniais metais padaugės pajamų (iki 4900 Eur) į valstybės ir savivaldybių biudžetus. Priėmus Įstatymų projektus, naujų etatų steigti nenumatoma – veikla bus vykdoma neviršijant Mokestinių ginčų komisijos (toliau – MGK) ir AAD skirtų valstybės biudžeto asignavimų.

ADMINISTRACINĖ NAŠTA (PRISITAIKYMO IŠLAIDOS) ☐ Taip ☒ Ne	GYVENTOJAMS	☐ Taip ☒ Ne
	ŪKIO SUBJEKTAMS	☐ Taip ☒ Ne
	VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOMS IR ĮSTAIGOMS	☐ Taip ☒ Ne

Prognozuojamas nereikšmingas poveikis administracinei naštai. Įstatymų projektais nenustatomos naujos prievolės gyventojams. Verslui nustatoma prievolė deklaruoti ir mokėti mokestį už valstybinius gamtos išteklius – priesmėlį, priemolį ar durpes, naudojamas gydymo įstaigose, kai tokie ištekliai naudojami. Pagal LGT duomenis 6 ūkio subjektai turi leidimus išgauti durpes, naudojamas gydymo įstaigose, o priesmėlio, priemolio naudingosios iškasenos anksčiau nebuvo išskirtos kaip savarankiški mokesčio objektai, todėl nėra tikslų duomenų, kiek ūkio subjektų ateityje deklaruos šias naudingąsias iškasenas.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS IR PROJEKTO DERINIMAS

☒ TM ☒ FM ☐ AM ☒ EIM ☐ EM ☐ KAM ☐ KM ☐ SADM ☐ SAM ☐ SM ☐ ŠMSM ☐ URM ☐ VRM ☒ ŽŪM
☒ LSA ☒ Verslo asociacijos ☐ Profesinės asociacijos ☐ Nevyršausybinės organizacijos ☒ Kita

Projektai teikti derinti Valstybinei mokesčių inspekcijai, Aplinkos apsaugos agentūrai, Aplinkos apsaugos departamentui, Lietuvos geologijos tarnybai, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Mokestinių ginčų komisijai, Lietuvos pramonininkų konfederacijai, Lietuvos verslo konfederacijai, asociacijai Aplinkosaugos koalicija, Nacionalinei žemės tarnybai, Lietuvos karjerų asociacijai, Auginimo terpių gamintojų asociacijai, Geologijos įmonių asociacijai, Lietuvos vandens tiekėjų asociacijai, atsakingai vandentvarkos asociacijai „Vandens jėga“, Lietuvos savivaldybių komunalinių įmonių asociacijai, Lietuvos transporto saugos administracijai, asociacijai „Investors' Forum“,

Neatsižvelgta į keletą Lietuvos vandens tiekėjų asociacijos, Lietuvos karjerų asociacijos ir Geologijos įmonių asociacijos pasiūlymų, į SAM pastabas, kurios aptartos darbo tvarka pasitarimo metu.

Neatsižvelgta į Nacionalinės sanatorijų ir reabilitacijos įstaigų asociacijos pasiūlymus. Asociacija nesutinka su mokestinės lengvatos gydomosioms durpėms panaikinimu ir nurodo, kad gydymo įstaigos nėra įprasti ūkio subjektai, o sveikatos sistemos dalis, teikianti medicininės reabilitacijos paslaugas ir durpės šiuo atveju yra gydymo proceso dalis (nurodo, kad mokestinės naštos didinimas lems gydymo paslaugų brangimą, mažesnę jų prieinamumą). AM pažymi, kad panaikinus lengvatą bus užtikrintas mokesčių sistemos skaidrumas ir teisingumas bei gydomųjų durpių apmokestinimas turės minimalų poveikį paslaugų savikainai.

Įstatymų projektai patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2026-05-19 išvadoje Nr. NV-1341 pateiktas pastabas ir pasiūlymus. Įstatymų projektai darbo tvarka dar kartą derinti su Nacionalinės sanatorijų ir reabilitacijos įstaigų asociacija ir aptarti su SAM. Atkreiptas dėmesys, kad prireikus durpių naudojimą gydymui racionalu kompensuoti tiesiogiai – tai leis užtikrinti socialinį teisingumą, kadangi tikslinė kompensacija bus nukreipta tik Privalomojo sveikatos draudimo lėšomis finansuojamoms paslaugoms, o komercinis (sveikatinimo) sektorius turės veikti įprastomis rinkos sąlygomis. Nacionalinės sanatorijų ir reabilitacijos įstaigų asociacija nesutiko su pasiūlymu bendrąja tvarka apmokestinti visas durpes, nepriklausomai nuo jų naudojimo tikslo, o SAM iš esmės pritarė pasiūlytam teisiniam reguliavimui.

PASIŪLYMAI IR KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Siūloma Įstatymų projektus svarstyti tarpinstituciniame pasitarime ir Vyriausybės posėdyje (A dalyje).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Jurgita Gaižiūnienė

Ekonomikos politikos grupė, vyresnioji patarėja